

Jan Říha ČESKÉ OVOCE

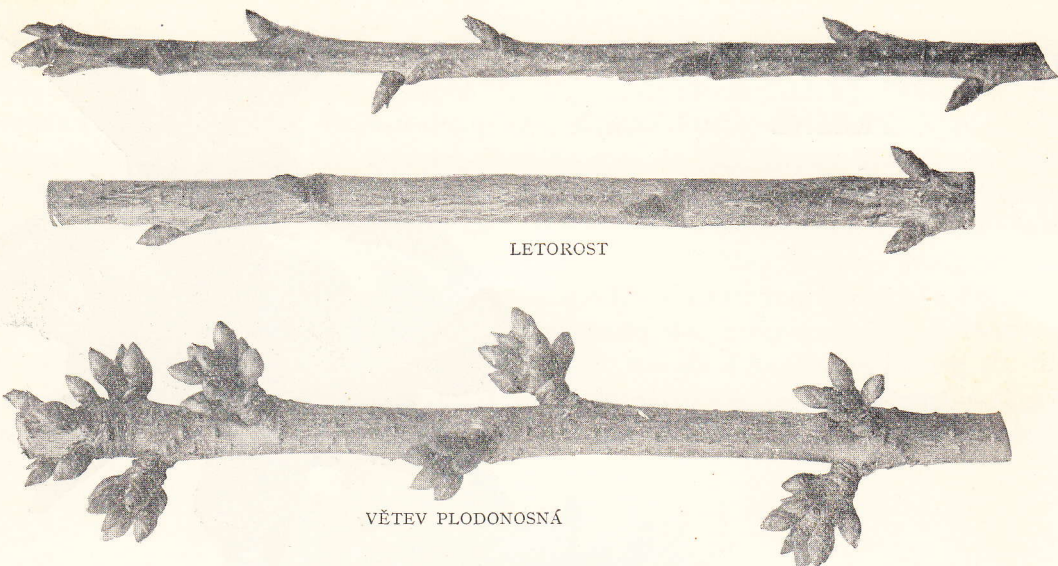
TŘEŠNĚ

Čís. 9.

SLADKOVIŠEŇ RANÁ – *Rote Maikirsche* – *May Duke*

SLADKOVIŠEŇ RANÁ

O původu této velice rozšířené sladkovišně není známo zcela nic, jest však z nejstarších třešní, o které se děje zmínka již v roce 1688 ve spise „Historia plantarum“. Není druhé, která by se tak rozšířila, avšak není také jiné, v jejímž pojmenování by panoval takový zmatek. Všude a každý ji pojmenoval podle libosti, takže dnes přikládá se jí ve spisech víc než osmdesát jmen. A což pak, kdyby se k tomu připočetla ještě všechna jména, která jí lid přikládá, byla by jich nekonečná řada. Poděbradský děkan Rössler měl ve svém soupisu pod čís. 112 „Rote Maykirsche“, obdrževji od Diela, a pod čís. 114 „Folgerkirsche“; není však jasno, zda měl naši „Sladkovišeň“. Kol Prahy jim říkají „Márinky“, ve východních Čechách „Višňák“ a všelijak jinak.

Najde se v každé třešňovce, v každém stromořadí, všude se pozná již zdaleka podle topolovitého vzrůstu, který jí činí velmi způsobitou k vysazování podél cest a silnic, a že nevyžaduje velkého místa, hodí se do každé, sebe menší zahrady. Daří se jí všude dobře, v půdě a na jakémkoliv místě, předpokládaje, že tam třešně vůbec může růsti. Neuzrává však všude stejně. Čím teplejší půda a místo, tím dříve zraje, v chladném jílu se tak stává o mnoho, často až o 10—14 dní později, což svádí velice k domněnce, že jest co činiti s jinou odrůdou.

Stromy rostou na podložce jakékoliv, na všech jsou stejně plodné, zůstávají úplně zdravé až do vysokého stáří, začínají ploditi hned po vysazení a plodí co rok velice hojně, i když jiné třešně nejsou, což vysvětluje se tím, že v době květu nejsou choulostivé a nezmrzají, plody pak ani v déle trvajících deštích nepukají a pevně drží na stopkách. Rostou po celý věk, zvláště z mládí, velmi bujně, kolmo do výše, rozvětvují se v úzkou, vysokou, hustou korunu a větve jsou hustě obaleny květními růžicemi.

Letorosty narůstají rovné, z mládí dlouhé, později kratší, silné, ke konci jsou nepatrně slabší, oblé, temně hnědé, ve stínu bledší, jsou odlupující se jemnou stříbřitou blanou, místem zcela, většinou skvrnitě pokryté a vyvstalými, žlutavými tečkami hojně, ač nenápadně poseté, při bedlivém prohlédnutí sklem jsou tečky ty kruhovitě se zvýšeným okrajem, jiné jsou jen jako natrhané.

Velká, dlouze vejčitě kuželovitá, dílem tupě, jednotlivě i ostře zakončená oka, mají šu-

piny hnědé, jen zcela málo šedě obroubené, velmi odstávají a jsou na patkách zcela mírně vydutých, širokých a po stranách ploše žebérkatých.

Květní poupata bývají kratší, zato baňatější, tupěji zakončena, mají světlejší šupiny než oka a jsou u spodu letorostu a v malé hroznovité, velice četné růžice shluklá. (Viz obraz.)

Na jaře raší více nahnědle. Úplně vyvinuté, tmavě zelené listy jsou podobny více višňovým, bývají až 108 mm dlouhé, 58 mm široké, opak vejčité, dosti dlouze zašpičatělé a mají kraj dvojmo, drobně pilovitě zoubkovaný; zoubky zakončeny jsou malinkými hroty, vyskytují se i listy eliptické a klínovitě zašpičatělé; jsou na řapících as 20 mm dlouhých, zarudlých, s dvěma maličkými žlázami pod samou čepelí listu; příplodní bývají o něco menší, kraj mají ostřeji pilovitý, hroty na zoubcích většinou scházejí a mají řapíky 30—45 mm dlouhé, zarudlé, žlázy většinou chybějí.

Kvete rok co rok tak bohatě, že větve bývají úplně pokryty květy; jednotlivé květy jsou podobny více višňovým, okrouhlé, as 35 mm široké, miskovité, sestaveny z okrouhlých, navzájem se dotýkajících plátků, kalíšky mají většinou i uvnitř červenavé a jsou ve větších chomáčích. (Viz obraz.)

Na připojeném barevném obraze, který byl zhotoven podle větve vzaté z přeplněného stromu, jsou plody poněkud malé a bývají o něco větší, 5—5,5 g těžké, 18—20 mm vysoké a 22 × 19 mm široké, tupě srdčité, u stopky širší, po obou stranách buď stejnoměrně aneb po jedné straně více stlačené; jedna strana bývá i proláklá, po druhé se táhne jen někdy naznačená, někdy prohloubená bledší čára, která se končí šedorzivou jízvou v malé jamce na ploše zkulaceném temeni.

Zelené, k plodu maličko silnější a lehce zarudlé stopky bývají as 38—53 mm dlouhé, vězí v širších, dosti hlubokých jamkách a připojují se na 13—15 mm dlouhou, obyčejně malým lístkem opatřenou pastopku.

Slupka zralých plodů se dá lehce stáhnouti a jest zcela bez chuti, jest v plné zralosti jako skleněná, tmavě, až do hněda červená, hojně tečkovitých i čárkovitých, bledších pih proniká jako sklem.

Měkká, jemná dužnina jest rudá, bledě prokvetalá, plna bledě barvivé rudé šťávy, chuť nasládle navinulá, kořenitá, lahodná, osvěžující.

Pecky jsou zcela malé; jich velikost a tvar jest znázorněn černým obrazem.

Uzrává hned po nejranějších třešních, kolem 20. června. Češe se obyčejně hned, jak zčervená, není arci tak chutná, jako když úplně zhnědne, ale dráže se v ten čas prodá; nezraje najednou a často se stává, že jsou na témž stromě plody úplně zralé až i ještě zelené, podle čehož obdržela asi jméno „Nástupeňka“ (něm. „Folgerkirsche“), nastupuje plod za plodem, což činí ji pro domácí zahrady velice cennou, jest na ní neustále co trhati, často uzrává až do polou července.

Jest velmi dobrá na stůl a výborně se hodí do pečiva. Dopravu snáší dobře jen ve stavu červeném, na trhu jest velice oblíbená a dobře se prodává.

V zahradách zemského pomologického ústavu v Troji chovají ji pod jménem „Sladko-višěň raná“ čís. 105.

Popisy lze nalézt: „Moravské Ovoce“ čís. 87, „Višně májová“; „Handbuch der Obstkunde“ čís. 50, „Deutschland's Obstsorten“, „Pomologische Monatshefte“ 1907 str. 226, všude pod jménem „Rote Maikirsche“. V posledně uvedeném časopise mají ji v seznamech třešní, které dopravu snášejí, které nepukají, které nečervivějí a které jsou nejchutnější. „Der Obstzüchter“ v roce 1910, Rote Mai-Herzogskirsche, Leroy „Dictionnaire de Pomologie“ čís. 123 Cerise Royale Hâtive, Jankowski „Sad i ogród owocowy“ str. 380, Książca.

Dále se jí přikládají vedlejší jména: Mária, Nástupeňka, Višňák, Anglaise, Anglaise Hâtive, Angletterre Hâtive, Arch Duke, Benham's Fine Early Duke, Berliner Mai-Kirsche, Bigarreau Millet's Late Duke, Buchanan's Early Duke, Cerise Double de Mai, Cerise-

Guigne, Cherry Duke, Coularde, Doppelte Mai, Duc de Mai, Duke, Ecarlate (C. d'), Early Duke, Early May Duke, Espagne (C. d'), Frühe Herzogskirsche, Frühe Mai K., Grande-Cerise d'Espagne, Griotte d'Espagne, Griotte Frühe, Gr. Frühe Königs, Gr. Grosse Noire, Gr. de Mai, Gr. Précoce, Grosse-Cerise de Mai, Grosse Mai, Grosse Rote Messler, Hâtive d'Angleterre, Hâtive Malgré, Hâtive Malgré-Tout, Hâtive et Tardive, Herz-Kirsch Weichsel, Hollande (C. de), Hollande à Larges Feuilles, Holländische Weichsel, Large May Duke, Mai (C. de), May Duke, May Herzog, Malgré-Tout, Millet's Early Heart Duke, Morris's Duke, Pragische Muskateller, Poitou (C. de), Portugal Duke, Précoce, Précoce d'Angleterre, Précoce de Mai, Précoce du Duc, Pressburger Mai Weichsel, Rote Lot, Royale, Royale Ancienne, Royale d'Angleterre Hâtive, Royale Hâtive, Royale Muscat, Saint-Jean (C. de la), Scharlach, Successiono, Tempe-et-Tard, Thompson's Duke, Tôt-et-Tard, Vin (C. à), Wanfrieder Rote Früh, Griotta majalis.

SLADKOVIŠEŇ RANÁ – *Rote Maikirsche.* – *May Duke.*